

MỐI QUAN HỆ HỮU CƠ GIỮA GIẢNG DẠY VÀ NGHIÊN CỨU KHOA HỌC

ĐỖ THỊ NGỌC ANH

Bộ môn Mác-Lênin, Trường ĐHNN Hà Nội

Giảng dạy và nghiên cứu khoa học là hai hoạt động cực kỳ quan trọng trong giáo dục đại học, trong đó nghiên cứu khoa học là một trong những biện pháp chủ yếu nhất để nâng cao chất lượng giảng dạy, và quá trình giảng dạy cũng đồng thời là quá trình nung nấu, suy nghĩ để tìm tòi, khai thác tri thức...

Mối quan hệ giữa giảng dạy và nghiên cứu khoa học là mối quan hệ biện chứng, tác động qua lại và ảnh hưởng lẫn nhau. Nếu giáo viên chỉ giảng dạy mà không nghiên cứu thì dẫn cho có tâm huyết với nghề đến đâu đi chăng nữa vẫn không thể nâng cao được chất lượng đào tạo, không thể đào sâu, khơi rộng được những nội dung mà mình cần truyền thụ. Còn nếu nghiên cứu khoa học mà không xuất phát từ yêu cầu của thực tiễn giảng dạy, không gắn với chuyên môn thì những nghiên cứu đó cũng chỉ là thứ “lý thuyết suông” xa rời thực tiễn. Giữa giảng dạy và nghiên cứu khoa học phải có mối quan hệ hữu cơ, chặt chẽ. Trong đó, nghiên cứu khoa học là động lực chủ yếu để nâng cao chất lượng giảng dạy. Thông qua nghiên cứu khoa học, đội ngũ cán bộ, giáo viên có điều kiện tự học, tự tìm tòi, tự bồi dưỡng kiến thức, phục vụ trực tiếp cho công việc giảng dạy của mình. Ngược lại, chính từ công việc giảng dạy mà giáo viên có thể xác định một cách khoa học, đúng đắn nội dung và đối tượng cần nghiên cứu. Đây là một điều vô cùng quan trọng, bởi vì thực tế đã chứng tỏ rất rõ rằng nghiên cứu khoa học là một hoạt động rất rộng, bao gồm nhiều lĩnh vực, còn tri thức nhân loại là mênh mông, vô tận. Vậy đội ngũ giáo viên Đại học

sẽ nghiên cứu đề tài gì, lĩnh vực nào và tiếp cận ra sao... thì chỉ có những người trực tiếp tham gia công tác giảng dạy mới có thể đưa ra câu trả lời chính xác nhất. Bởi vì, họ chính là những người trong cuộc, là những người đang hàng ngày làm công việc chuyển tải tri thức cho sinh viên. Cho nên, chính họ mới là người rõ nhất trong việc xác định nội dung, phương hướng và mảng đề tài mà họ cần đi vào khai thác, nghiên cứu.

Trong thực tế, việc nghiên cứu khoa học của đội ngũ cán bộ, giáo viên giảng dạy tại các trường Đại học không phải là hiếm và mới mẻ. Tuy nhiên, có một sự thật là không phải tất cả mọi đề tài nghiên cứu khoa học của họ đều mang ý nghĩa lý luận và ý nghĩa thực tiễn cao. Tính ứng dụng của các đề tài nghiên cứu khoa học còn chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu mà thực tiễn đặt ra. Đây là một trong những nguyên nhân khiến cho hoạt động nghiên cứu khoa học tại các trường Đại học còn nhiều bất cập, chưa thực sự hướng vào mục đích nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy. Vậy làm thế nào để nhằm đẩy mạnh liên kết giữa giảng dạy và nghiên cứu khoa học một cách có hiệu quả? Cá nhân tôi xin mạnh dạn đưa ra **một số giải pháp** sau đây:

Thứ nhất là, trong mỗi trường Đại học, cần đưa tiêu chuẩn bắt buộc hàng năm về nghiên cứu khoa học cho cán bộ, đặc biệt là cán bộ giảng dạy. Mỗi giảng viên phải đồng thời là một nhà khoa học. Công việc của họ không chỉ đơn thuần hàng ngày đến lớp giảng dạy thế là xong. Họ sẽ giảng cái gì, giảng như thế nào để mà vừa đảm bảo được nội dung kiến thức cơ bản vừa cập nhật được thông tin. Điều này cực kỳ quan trọng đối với những giảng viên đang trực tiếp giảng dạy các bộ môn khoa học Mác-Lênin, bởi vì, hơn bất cứ bộ môn khoa học nào, các môn khoa học Mác-Lênin đòi hỏi người dạy phải có một tư duy biện chứng, không chấp nhận kiểu giảng dạy theo lối mòn, bê nguyên xi giáo án của năm trước để tiếp tục giảng dạy cho năm sau. Cho nên, cần coi nghiên cứu khoa học của mọi giảng viên nói chung, của giảng viên trực tiếp giảng dạy các bộ môn khoa học Mác-Lênin nói riêng là một tiêu chuẩn bắt buộc để đánh giá thi đua.

Thứ hai là, khuyến khích các đề tài nghiên cứu khoa học các cấp gắn với giảng dạy. Phòng bồi dưỡng và nghiên cứu khoa học của

trường có thể coi đây là một trong những tiêu chuẩn khi xét chọn đề ký đề tài. Điều này theo tôi là cực kỳ quan trọng. Bởi vì chính thực tiễn đã chứng minh rất rõ ràng, không phải tất cả mọi đề tài nghiên cứu khoa học đều có hiệu quả và tính ứng dụng cao. Có rất nhiều đề tài đã được nghiệm thu với kết quả tốt, nhưng mới chỉ dừng ở việc thuyết phục về mặt ý nghĩa lý luận chứ chưa thực sự thiết thực trong ứng dụng giảng dạy.

Thứ ba là, cần tăng cường kinh phí cho các đề tài nghiên cứu đổi mới, cải tiến phương pháp dạy và học. Ai cũng biết, hiện nay, trong lĩnh vực giáo dục- đào tạo nói chung và trong giáo dục đào tạo đại học nói riêng đang diễn ra một cuộc cải cách về đổi mới phương pháp dạy và học. Nội dung của nó thì còn rất nhiều vấn đề cần phải tiếp tục bàn và tranh luận, song mục đích cuối cùng của nó thì đã rất rõ ràng: đó là phải thay đổi từ chỗ dạy học lấy người dạy làm trung tâm thành dạy học lấy người học làm trung tâm. Cốt lõi của cuộc cải cách này làm thay đổi căn bản những quan niệm dạy-học truyền thống. Phương pháp dạy học truyền thống là phương pháp mà người dạy đóng vai trò trung tâm của lớp học. Đó chủ yếu là phương pháp thuyết trình, diễn giảng... mà ở đó, người giảng cứ thao thao bất tuyệt độc thoại trên lớp, còn người học thì thụ động ghi chép một cách tỉ mỉ, máy móc. Học thụ động và thi cũng thụ động, vì kết quả bài thi chỉ đơn thuần là sự sao chép lại một cách dập khuôn nguyên xi những gì thầy đã giảng. Mục đích của cuộc cải cách giáo dục này là phải chấm dứt phương pháp dạy-học-thi như thế. Muốn vậy phải đổi mới cả phương pháp giảng của thầy và phương pháp học của trò. Nếu trong các phương pháp giảng dạy truyền thống người dạy đóng vai trò là trung tâm của lớp học thì trong những phương pháp giảng dạy mới người giáo viên đóng vai trò là người tổ chức, điều khiển, gợi mở và dẫn dắt người học vào những tình huống có vấn đề. Vai trò của cả người dạy và người học đều có sự thay đổi căn bản, bởi khi học tập theo những phương pháp mới này, người học không còn thụ động mà đóng vai trò trung tâm của lớp học, chủ động và sáng tạo... Làm được điều đó quả thực không đơn giản chút nào, và theo tôi, khâu đột phá đầu tiên chính là ở chỗ phải ưu tiên kinh phí cho những đề tài nghiên cứu về đổi mới, cải tiến phương pháp dạy và học.

Thứ tư là, bản thân mỗi giáo viên Đại học cần xác định rõ: nghiên

cứu khoa học là để nhằm mục đích ứng dụng vào thực tiễn giảng dạy. Một điều hiển nhiên là, muốn giảng dạy tốt thì phải nghiên cứu khoa học. Nghiên cứu khoa học chính là điều kiện đầu tiên quyết định hoạt động giảng dạy và cũng chính là nhân tố quan trọng nhất đảm bảo về mặt chất lượng giảng dạy. Bởi thế, mỗi giảng viên đại học không thể không tham gia nghiên cứu khoa học, và nghiên cứu là để nhằm mục đích ứng dụng vào thực tiễn giảng dạy. Giữa giảng dạy và nghiên cứu khoa học là hai hoạt động có mối quan hệ biện chứng với nhau, không thể tách rời nhau.

Thứ năm là, không nên bố trí để giáo viên dạy với số giờ quá cao, vượt nhiều lần so với giờ chuẩn. Đặc biệt là với những giáo viên trẻ tuổi, mới vào nghề thì không thể sắp xếp để họ dạy vượt số giờ so với số giờ chuẩn, vì như vậy giáo viên sẽ không có thời gian để dành cho nghiên cứu khoa học. Thiếu nghiên cứu trước khi giảng dạy thì hiệu quả giảng dạy sẽ kém đi rất nhiều.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *“Giáo trình Triết học Mác -Lênin”*, Nxb. CTQG Hà Nội, 2002.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *“Giáo trình Tư tưởng Hồ Chí Minh”*, Nxb. CTQG Hà Nội, 2003.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *“Đổi mới phương pháp dạy - học ở Đại học và Cao đẳng”* (Kỷ yếu hội thảo), Nxb. Giáo dục Hà Nội, 2003.
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *“Giáo dục Đại học Việt Nam - Hội nhập và thách thức”* (Kỷ yếu hội thảo), Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.